

Kultur- og kirkedepartementet
Medieavdelingen
V/Constance Ursin
Postboks 8030 Dep
0030 Oslo

Deres ref.: 2003/1372 ME/ME1 CBU:elt

Vår ref.: OU 2003-053

Oslo, 25.06.2003

UTKAST TIL ENDRINGER I ÅNDSVERKLOVEN M.M. SOM FØLGE AV EUROPAPARLAMENTETS- OG RÅDS DIREKTIV 2001/29/EF – HØRING

1. Innledning

Norsk Presseforbund (NP) er fellesorganet for en samlet presse i etiske og redaksjonelt faglige spørsmål, og våre kommentarer til høringsutkastet dreier seg om spørsmål i tilknytning til ytringsfrihetsperspektivet.

2. Åndsverkloven § 22

Vi er tilfreds med at departementet viderefører den samme rettslige standarden som i dag er nedfelt i åvl. § 22. Denne alminnelige sitatretten følger også klart av direktivets artikkel 5.3 (d), som i likhet med § 22 er verksnøytral og ikke begrenset til gjengivelse som ikke skjer i ervervsmessig øyemed.

3. Lovforslagets § 23 Bruk av kunstverk, fotografiske verk og byggverk m.v.

Denne bestemmelsen må sees i sammenheng med den alminnelige sitatretten i åvl. § 22, som gjelder åndsverk i sin alminnelighet og antas i en viss utstrekning å hjemle gjengivelse av kunstverk og fotografiske verk. På grunn av denne sammenhengen og formålet med en bestemmelse om fri bruk når det gjelder gjengivelse i kritisk eller vitenskapelig fremstilling, mener vi departementet må opprettholde gjeldende bestemmelser om fri bruk ved gjengivelse i analog form.

Om begrepsbruken i bestemmelsen, se under punkt 4.

4. Lovforslagets § 23 (a) Tvangslisens for bruk av kunstverk og fotografisk verk ved omtale av dagshending

Gjeldende bestemmelse i åvl. § 23 andre ledd angir en begrenset tvangslisens. Når departementet i høringsnotatet side 82 presiserer at utkastets § 23 (a) ikke skal inneholde noen materielle endringer, finner vi bestemmelsens overskrift uheldig. Den gir inntrykk av at tvangslisensiering her er hovedregelen.

I fortolkningen av utkastets §§ 23, 23 (a) og 24 vil grenseoppgangen mellom begrepene "kritisk eller vitenskapelig fremstilling som ikke er av allmennopplysende karakter" og "dagshending" stå sentralt. Som følge av at departementet i høringsnotatets side 4 presiserer at det foreslås endringer i åndsverkloven som ikke bare følger av direktivet, etterlyser vi her en drøftelse av hvorvidt det ut fra hensynet til den klassiske ytringsfrihet bør foretas en mer presis avklaring av disse begrepene. Begrensinger i ytringsfriheten av hensyn til andres opphavsrettigheter, må oppfylle kriteriet om å la seg forsvare holdt opp mot ytringsfrihetens begrunnelse i sannhets-søking, demokrati og individets frie meningsdannelse. Begrensningene må heller ikke være av en slik art at frimodige ytringer om offentlige spørsmål ikke blir tillatt. For å forhindre at opphavsretten blir brukt som et middel for å motvirke en informert offentlig debatt, ønsker vi at departementet klargjør dette nærmere i forhold til utkastets §§ 23, 23 (a) og 24.

5. Lovforslagets § 53 (b) Adgangen til bruk av verk når effektive tekniske beskyttelsessystemer er anvendt

Når bestemmelsen innfører en plikt for rettighetshavere til å sørge for at tekniske beskyttelsessystemer ikke skal være til hinder for at den som har lovlig tilgang skal kunne gjøre bruk av verk til visse formål, er dette i høringsnotatet side 63 begrunnet i "samfunnsmessig viktige brukerhensyn". I henhold til både norsk rett og EMK artikkel 10 vernes i stadig større grad pressens samfunnsrolle som informasjonsformidler og utøver av sin tiltenkte funksjon som såkalt "public watchdog" i en åpen rettsstat. En fri, uavhengig presse er blant de viktigste institusjoner i et demokrati. På bakgrunn av at departementet i høringsnotatets side 10 understreker at det i utkastet er søkt å finne en balanse mellom rettighetshaverne rettigheter og brukernes interesser, savner vi at det i utkastets § 53 (b) ikke henvises til blant annet nåværende åvl. § 22 og forslagets §23 (a). At direktivet i artikkel 6.4 ikke henviser til slike formål, er naturligvis ikke til hinder for at dette gjennomføres i norsk rett.

Med vennlig hilsen
for NORSK PRESSEFORBUND

Ina Cath. Lindahl
organisasjonssekretær